

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - voorontwerp van decreet over de lerenden en de organisatie
in het onderwijs
 - Principiële goedkeuring

Samenvatting

Dit decreet wijzigt een aantal bestaande niveau- en themadecreten over onderwijs. Het decreet voert belangrijke maatregelen uit het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 uit.

Een aantal van deze maatregelen hebben tot doel om de kennis van het Nederlands te verhogen, voor jongeren en volwassenen. Bij de overgang van lager naar secundair onderwijs krijgt de klassenraad lager onderwijs de mogelijkheid om leerlingen die daar nood aan hebben, 3 uren extra Nederlands op te leggen bovenop de lessentabel in het secundair onderwijs. In het volwassenonderwijs wordt de NT2-test aangepast. Voortaan zal 80% van de test beoordeeld worden aan de hand van toetsvragen uit een gestandaardiseerde databank.

In het secundair onderwijs geven we scholen meer vrijheid bij de invulling van het pakket aan differentiatie-uren in de eerste graad. Ze kunnen ervoor kiezen om die in te vullen met algemene (Nederlands, wiskunde...) dan wel praktijk of technische vakken. Op die manier kunnen scholen vanaf het 1ste jaar maximaal inspelen op de capaciteiten en interesses van leerlingen en op het aso-, tso-, kso- en bso-aanbod in de volgende jaren

Daarnaast krijgen secundaire scholen de mogelijkheid om in overcapaciteit inschrijvingen te aanvaarden van leerlingen uit de buurt.

Het decreet voert ook een smartphoneverbod in op school in het basisonderwijs en de eerste en tweede graad van het secundair onderwijs. Voor de derde graad secundair onderwijs geldt het verbod enkel tijdens de lessen. Smartphones en andere slimme apparaten kunnen enkel toegelaten worden voor onderwijsdoeleinden, in het kader van redelijke aanpassingen en ziekte of in bepaalde gevallen voor persoonlijke omstandigheden. Het verbod bevestigt dat de school de oefenplaats bij uitstek is om door langdurige concentratie tot leren te komen en via sociale interactie te groeien als mens.

De werking van het volwassenenonderwijs wordt geflexibiliseerd. Centra voor volwassenenonderwijs zullen voortaan eenvoudiger op basis van vrijstellingen cursisten deelkwalificaties kunnen uitreiken. Daarnaast zorgen we ervoor dat jongeren die reeds beschikken over een bewijs van algemene vorming hiervoor automatisch een vrijstelling krijgen wanneer ze hun traject verderzetten in een centrum voor volwassenenonderwijs. Zo versterken we de samenwerking tussen secundair onderwijs en volwassenenonderwijs en verlagen we drempels voor levenslang leren.

Door in te zetten op de versterking van het Nederlands, een meer flexibele invulling van de eerste graad secundair onderwijs, een verbod op smartphones en andere slimme apparaten op school en een meer toegankelijk volwassenenonderwijs zetten we concrete stappen in het versterken van het Vlaamse onderwijs.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld

De maatregelen in dit decreet betreffen de beleidsvelden:

Kleuter- en leerplichtonderwijs

Hoger onderwijs

Volwassenenonderwijs

Ondersteuning van het onderwijsveld.

Beleidsdoelstellingen

Dit onderwijsdecreet over de lerenden en de organisatie in het onderwijs beoogt volgende doelstellingen te realiseren.

1. Een aanvulling en verbetering van een aantal bestaande decreten.

Bij hervormingen die zich als gevolg van het legaliteitsbeginsel altijd in een decretale context afspelen, is het niet altijd mogelijk alle consequenties dadelijk in te schatten. Ook de toepassing in de praktijk brengt mee dat een aantal decretale bepalingen nog moeten verfijnd worden. Er dienen zich nieuwe situaties aan, waardoor het nodig is dat de bestaande regelgeving, via verbeteringen, het steeds weer evoluerend onderwijsveld volgt. De betrokken doelgroepen (scholen, instellingen, centra en personeel) vragen dan ook dat de overheid omwille van de duidelijkheid en de rechtszekerheid zo snel mogelijk de nieuwe decretale bepalingen verder verfijnt of aanpast.

Meerdere artikelen in dit decreet bevatten dan ook een aantal correcties, verduidelijkingen en aanvullingen van bestaande thema- en

niveaudecreten.

2. Een reeks maatregelen tot vereenvoudiging in zijn meest ruime zin.

Het gaat hier om vereenvoudigingen in de ruime zin van het woord: verminderingen van administratie, juridisch-technische verbeteringen en het in overeenstemming brengen van de onderwijsregelgeving onderling en met andere regelgeving.

3. Uitvoering van het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029.

Het decreet voert een aantal belangrijke onderwijsmaatregelen uit het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 uit, voor wat betreft de materie leerlingen, cursisten en studenten enerzijds en de organisatie van het onderwijs anderzijds. Het gaat daarbij om:

- het verbod op smartphones in het leerplichtonderwijs;
- de drie uur extra Nederlands in het eerste jaar secundair onderwijs;
- een overcapaciteitsgroep voor leerlingen uit de buurt in het gewoon secundair onderwijs;
- aanpassingen aan de NT2-test in het volwassenenonderwijs.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het bijgaande voorontwerp van decreet werd aangepast aan het wetgevingsadvies nr. 2024/313 van 26 november 2024 en 2024/313bis van 12 december 2024.

De memorie van toelichting bij het decreet werd bezorgd aan het departement Cultuur, Jeugd en Media, dat op 27 november 2024 advies uitbracht. JoKER elementen zijn opgenomen in de memorie van toelichting.

De gunstige adviezen van de Inspectie van Financiën werden verleend op 18 november 2024 (KS/2024004519) en op 29 november 2024 (KS/2024004888).

De Inspectie van Financiën bevestigde in deze adviezen dat voor de voorgelegde fiches geen begrotingsakkoord diende aangevraagd te worden.

In de mate dat er later nog fiches worden voorgesteld die wel een budgettaire impact hebben zal het begrotingsakkoord wel aangevraagd moeten worden.

2. INHOUD

Hieronder wordt een overzicht van de belangrijkste bepalingen gegeven (louter technische correcties worden enkel bij de artikelsgewijze bespreking in de memorie van toelichting toegelicht).

Basis- en secundair onderwijs

Verbod op slimme apparaten

Er wordt een verbod op slimme apparaten ingevoerd in het basis- en in het secundair onderwijs. Het verbod geldt niet alleen voor smartphones maar ook voor andere slimme apparaten zoals smartwatches. In de derde graad van het secundair onderwijs geldt het verbod enkel tijdens de lessen. Argumenten voor een verbod op slimme apparaten in het onderwijs komen voort uit buitenlands onderzoek. Dergelijk verbod verbetert concentratie, leidt tot minder afleiding, verbetert de schoolresultaten en het welbevinden van leerlingen en versterkt het sociaal klimaat op school. Het verbod biedt nog steeds ruimte voor scholen voor een eigen beleid. Er worden ook uitzonderingen voorzien voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, omwille van medische redenen en voor onderwijsdoeleinden bepaald door de school en voor individuele leerlingen in de tweede en derde graad gewoon secundair onderwijs, in de kwalificatiefase en facultatieve integratiefase van het secundair onderwijs en voor de opleidingen Verpleegkunde en Basisverpleegkunde in het hoger beroepsonderwijs, bij persoonlijke omstandigheden en mits toestemming van de directie of zijn afgevaardigde. Voor extra-murosactiviteiten is voorzien dat mits toestemming van de directie of zijn afgevaardigde (bijv. leerkrachten) slimme apparaten gebruikt kunnen worden.

Klassenraad basisonderwijs: beslissing over drie uur extra Nederlands in het eerste jaar secundair onderwijs

In dit kader en in uitvoering van het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 worden leerlingen die aan het eind van het basisonderwijs de eindtermen Nederlands volgens de klassenraad niet afdoende bereikt hebben, maar toch overgaan naar het secundair onderwijs, in het secundair onderwijs verplicht om wekelijks 3 lesuren extra Nederlands te volgen, bovenop de wekelijkse lessentabel. De klassenraad van het basisonderwijs beslist hierover op het moment dat zij een beslissing neemt over de uitreiking van het getuigschrift basisonderwijs.

Scholen van het secundair onderwijs zijn verplicht om deze drie uren in te richten.

Een aantal modaliteiten die geldig zijn voor leerlingen die door de klassenraad secundair onderwijs worden verplicht tot maximaal drie uur Nederlands bovenop de lessentabel, gelden ook voor de leerlingen die drie uur moeten volgen als gevolg van een beslissing van de klassenraad van het basisonderwijs. Zo is de duur van de extra taallessen afhankelijk van de evaluatie door de begeleidende klassenraad van de studievoortgang van de betrokken leerling. De scholen van het secundair onderwijs kunnen eveneens beslissen dit aanbod gezamenlijk te organiseren.

Huisonderwijs

Er kan op twee manieren aan de leerplicht worden voldaan: door inschrijving in een erkende en gefinancierde of gesubsidieerde school en door het volgen van huisonderwijs. Daarnaast kunnen kinderen ook een vrijstelling van de leerplicht krijgen.

In het geval van huisonderwijs moeten ouders een verklaring van huisonderwijs indienen, moeten de leerlingen slagen voor de examencommissie om zo het getuigschrift basisonderwijs en het getuigschrift eerste graad secundair onderwijs te behalen en is er controle van de onderwijsinspectie op het huisonderwijs mogelijk. Voor een beperkt aantal categorieën van niet-erkende scholen gelden deze verplichtingen niet: Europese scholen, internationale scholen die door het International Baccalaureate (IB) in Genève geaccrediteerd zijn, internationale scholen waarvan de studiebewijzen als gelijkwaardig worden beschouwd en scholen in het buitenland.

De geaccrediteerde Europese scholen worden als nieuwe categorie van scholen toegevoegd waarvoor de verplichtingen gekoppeld aan huisonderwijs niet gelden. Het betreft een beperkt aantal autonome scholen in de Europese lidstaten die het programma van de Europese scholen volgen, maar in tegenstelling tot de Europese scholen geen publieke onderwijsinstellingen zijn. Geaccrediteerde Europese scholen volgen het Europese curriculum dat leidt tot het Europese Baccalaureaat.

Enkel basisonderwijs

Mogelijkheden voor KOALA-screening voor leerlingen met een IAC-verslag

De KOALA-screening wordt mogelijk gemaakt voor leerlingen met een IAC-verslag in het buitengewoon via een opt-in. Voor leerlingen met een IAC-verslag in het gewoon kleuteronderwijs wordt een opt-out voorzien.

Mogelijkheid voorzien tot overdracht van punten bij een uitstap uit de scholengemeenschap

Scholengemeenschappen worden in principe gevormd voor 6 schooljaren. In uitzonderlijke situaties kunnen scholen uit de scholengemeenschap stappen. Er wordt mogelijk gemaakt dat bij uitstap uit een scholengemeenschap, scholengemeenschappen punten naar elkaar kunnen overdragen.

Gelijkschakeling meldingsdatum oprichting of wijziging scholengemeenschap in basis- en secundair onderwijs

De datum voor het melden van een nieuwe scholengemeenschap of een wijziging van een samenstelling wordt in het basisonderwijs gelijk getrokken met de datum in het secundair onderwijs.

Enkel secundair onderwijs

Verduidelijken berekening globale puntenenveloppe

De berekening van de globale puntenenveloppe wordt verduidelijkt voor de situatie dat scholen in of uit een scholengemeenschap stappen.

Aanpassing normen maritiem onderwijs

Er is een afzonderlijke rationalisatienorm bepaald op schoolniveau voor scholen die uitsluitend unieke structuuronderdelen aanbieden. Er zijn eveneens rationalisatienormen per graad bepaald voor scholen die uitsluitend maritiem onderwijs aanbieden. De normen worden gelijk gemaakt zodat enkel de bestaande normen op schoolniveau van toepassing zijn.

Lesbijwoning vanuit het buitengewoon secundair onderwijs in het buitengewoon secundair onderwijs - beperking tot 1 schooljaar loslaten

Bij de lesbijwoning vanuit het buitengewoon secundair onderwijs in eenzelfde of een andere administratieve groep van het buitengewoon secundair onderwijs wordt de beperking tot één schooljaar losgelaten.

Overcapaciteitsgroep leerlingen uit buurt in het inschrijvingsrecht gewoon secundair onderwijs

Er wordt een overcapaciteitsgroep voorzien van maximaal 5% bovenop de maximumcapaciteit voor leerlingen uit de buurt voor inschrijvingen in de dichtstbijzijnde officiële of vrije school. In het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 is hierover opgenomen: “Scholen secundair onderwijs krijgen de mogelijkheid om in overcapaciteit inschrijvingen te aanvaarden van leerlingen uit de buurt.”.

Opheffing transitieartikelen naar aanleiding van uitrol modernisering secundair onderwijs

De invoering van de modernisering van het secundair onderwijs is leerjaar na leerjaar verlopen. Tijdens deze “transitieperiode” doofden enkele bepalingen van de Codex Secundair Onderwijs leerjaar na leerjaar uit. Vanaf het schooljaar 2025-2026 is het secundair onderwijs volledig gemoderniseerd. De bepalingen van de transitieperiode kunnen nu volledig worden opgeheven met het oog op transparante en vereenvoudigde regelgeving.

Differentiatie-uren in de eerste graad

In het secundair onderwijs werden recent grote hervormingen doorgevoerd. De inzet van de differentiatie-uren in de eerste graad wordt geoptimaliseerd. Scholen krijgen meer vrijheid bij de invulling van het pakket aan differentiatie-uren. Ze kunnen ervoor kiezen om die in te vullen met algemene (Nederlands, wiskunde, ...), dan wel praktijkvakken, kunstvakken of technische vakken. Op die manier kunnen scholen vanaf het 1ste jaar maximaal inspelen op de capaciteiten en interesses van leerlingen en op het aso-, tso-, kso- en bso-aanbod in de volgende jaren.

Naamswijziging 7de leerjaren naar aanleiding van modernisering secundair onderwijs

Vanaf het schooljaar 2025-2026 worden de 7de leerjaren gemoderniseerd. Deze modernisering brengt een naamswijziging met zich mee. In verschillende artikelen van de Codex Secundair Onderwijs wordt de naamswijziging van de 7de leerjaren doorgevoerd. In sommige gevallen brengt de naamswijziging ook een inhoudelijke wijziging met zich mee. Dit wordt telkens toegelicht in de artikelsgewijze toelichting.

Modernisering secundair onderwijs: studiebewijzen secundair onderwijs en examencommissie

Door de modernisering van het secundair onderwijs zijn er aanpassingen nodig aan de bepalingen rond het uitreiken van het diploma secundair onderwijs.

De bevoegdheid van de examencommissie om studiebewijzen uit te reiken, wordt aangepast aan de modernisering. Hierdoor kan de examencommissie de studiebewijzen uitreiken zoals deze gelden in het gemoderniseerde secundair onderwijs voor de structuuronderdelen die zij zal organiseren.

De examencommissie krijgt eveneens de bevoegdheid om een bewijs van algemene vorming uit te reiken aan leerlingen aan leerlingen die geslaagd zijn voor de algemene vorming, maar niet voor de beroepsgerichte vorming.

Hoger onderwijs

Bepalen van het tarief voor een beperkte instellingsreview

In de Codex Hoger Onderwijs worden de grenzen bepaald waarbinnen de minister voor onderwijs het tarief kan vastleggen voor de verschillende beoordelingsprocedures door de NVAO. Een tarief voor een beperkte instellingsreview, na een instellingsreview met beperkte geldigheidsduur, ontbreekt en wordt nu toegevoegd.

Schrappen overgangsmaatregel pilotenopleiding

In het kader van de sociale begeleidingsmaatregelen voor de ontslagen SABENA-personeelsleden werd in 2001 een overgangsmaatregel ingevoerd waardoor “de opleiding tot lijnpiloot georganiseerd door een door het Belgisch Bestuur van de Luchtvaart erkende privé-instelling wordt gelijkgesteld met een basisopleiding van één cyclus in een hogeschool in de Vlaamse Gemeenschap.”. Na 20 jaar heeft deze overgangsmaatregel geen meerwaarde meer en levert ze verschillende problemen op bij de toepassing ervan, waardoor ze wordt opgeheven.

Indientermijn accreditatieaanvraag anderstalige opleiding

Instellingen kunnen van de Commissie Hoger Onderwijs of de Vlaamse Regering de toelating krijgen om een anderstalige initiële bachelor- of masteropleiding te organiseren. Met het decreet over het onderwijs XXXIV is bepaald dat deze opleidingen in de toekomst een accreditatieaanvraag zullen moeten indienen. Nu wordt bepaald hoe lang deze toelating geldig is, waardoor het duidelijk wordt wanneer er voor deze opleidingen een accreditatieaanvraag ingediend moet worden.

Technische rechtzetting financiering master basisonderwijs

Via ODXXXIV werd de master basisonderwijs in het hoger onderwijs ingevoerd. De gehanteerde omschrijving voor de voorziene financiering is niet geheel correct en geeft bij de uitvoering problemen. De formulering wordt rechtgezet.

Volwassenenonderwijs

Aanpassingen NT2-test volwassenenonderwijs

In uitvoering van het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 worden enkele bepalingen m.b.t. de NT2-test in het volwassenenonderwijs aangepast.

Deelkwalificatiebewijs voor voormalige cursist

De ruimere invulling die via Onderwijsdecreet XXXIV aan de definities van de eindstudiebewijzen van het volwassenenonderwijs is gegeven, wordt uitgebreid naar de deelkwalificatiebewijzen. Op die manier kunnen centra ook aan hun voormalige cursisten die pas op het einde van hun deelkwalificatietraject vrijstellingen kunnen verkrijgen, een deelkwalificatiebewijs uitreiken.

Automatische vrijstelling algemene vorming SO

In functie van een vlottere werking tussen het secundair onderwijs, de examencommissie en het volwassenenonderwijs krijgen jongeren met een bewijs van slagen voor de algemene vorming in het voltijds secundair onderwijs een automatische vrijstelling wanneer zij hun kwalificerende leerweg verderzetten in een centrum voor volwassenenonderwijs.

Alternierende en duale opleidingen

Vervanging van de verwijzingen naar de buitencontractuele aansprakelijkheidsregels uit het oud Burgerlijk Wetboek door correcte verwijzingen naar het nieuwe Burgerlijk Wetboek

In het decreet van 10 juni 2016 tot regeling van bepaalde aspecten van alternierende opleidingen en in het decreet van 25 maart 2022 tot regeling van bepaalde aspecten van duale opleidingen in het volwassenenonderwijs is een artikel opgenomen over de buitencontractuele aansprakelijkheid bij de uitvoering van een alternierende en duale opleiding door een leerling/cursist. Beide decreten verwijzen nog naar artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek. Die verwijzingen zijn niet meer correct en worden aangepast.

Verruiming van de beroepsmogelijkheid bij de beëindiging van een overeenkomst alternierende opleiding

Zoals bepaald in het decreet van 10 juni 2016 tot regeling van bepaalde aspecten van alternierende opleiding kan de onderneming, de leerling of de wettelijke vertegenwoordiger, naargelang het geval, beroep aantekenen tegen de reden van de beëindiging van de overeenkomst van alternierende opleiding bij het Vlaams Partnerschap Duaal Leren als hij van oordeel is dat de ingeroepen reden de beëindiging niet wettigt. De beroepsmogelijkheden in het kader van de beëindiging van de overeenkomst van alternierende opleiding worden verruimd.

Correctie samenstelling Vlaams Partnerschap Duaal Leren en toewijzing stemrecht in het kader van sectorale partnerschappen

Er worden technische correcties wat betreft de samenstelling van het Vlaams Partnerschap Duaal Leren en aan artikel 2sexies wat betreft de samenstelling van een sectoraal partnerschap en de regeling rond stemrecht binnen een sectoraal partnerschap.

Leerlingenvervoer

Subsidiëring van parkingwachters op overstapparkings voor het zonaal collectief leerlingenvervoer

Vanuit scholen komt reeds vele jaren de vraag om onder de brede noemer van 'busbegeleiding' ook parkingwachters op overstapparkings te mogen aanstellen. Om de veiligheid op deze parkings te kunnen garanderen, wordt aan deze vraag tot subsidiëring tegemoetgekomen. Een specifieke rechtsgrond voor de subsidiëring van parkingwachters ontbreekt op dit moment. Dit wordt nu rechtgezet.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Er is geen budgettaire impact (zie punt 1.B m.b.t. het advies van de Inspectie van Financiën).

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorontwerp van decreet heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op het personeelsbudget, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid in zake personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorontwerp van decreet heeft geen directe weerslag op de financiën van de lokale besturen, noch op personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, de investeringen en schuld en de ontvangsten.

4. VERDER TRAJECT

Dit voorontwerp van decreet zal voor advies worden voorgelegd aan:

- de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR);
- de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV).

Indien in de loop van het proces nog artikelen toegevoegd worden die betrekking hebben op persoonsgegevens wordt dit voorontwerp van decreet ook voorgelegd aan de Vlaamse Toezichtcommissie (VTC).

Dit voorontwerp van decreet zal op de agenda geplaatst worden van de onderhandelingen met de sociale partners.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande voorontwerp van decreet over de lerenden en de organisatie in het onderwijs en de bijhorende memorie van toelichting;
2. de Vlaamse minister bevoegd voor het onderwijs te gelasten:
 - a. over dit voorontwerp van decreet over de lerenden en de organisatie in het onderwijs een advies in te winnen van de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) en van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), alsook over eventuele bijkomende artikelen die betrekking hebben op persoonsgegevens advies in te winnen van de Vlaamse Toezichtcommissie;
 - b. de minister-president van de Vlaamse Regering te verzoeken voormeld voorontwerp van decreet op de agenda te plaatsen van een gemeenschappelijke vergadering van

- het Sectorcomité X en van de onderafdeling Vlaamse Gemeenschap van afdeling 2 van het Comité voor de provinciale en de plaatselijke overheidsdiensten voor onderhandeling over alle artikelen met personeelsconsequenties;
- c. voormeld voorontwerp van decreet op de agenda te plaatsen van een vergadering van het overkoepelend onderhandelingscomité van het vrij gesubsidieerd onderwijs voor onderhandeling over alle artikelen met personeelsconsequenties;
 - d. voormeld voorontwerp van decreet op de agenda te plaatsen van een vergadering van het Vlaams Onderhandelingscomité voor het hoger onderwijs en het Universitair Ziekenhuis Gent, vermeld in de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, Deel 5 Rechtspositieregeling van het personeel, Titel 4 Medezeggenschap. Voor onderhandeling over alle artikelen met personeelsconsequenties.

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR

Bijlage: adviezen van de Inspectie van Financiën.